

CARE SUNT DREPTURILE TALE – INFORMAȚII LEGISLATIVE

1. CE ESTE VIOLENȚA ÎN FAMILIE?

Legea specială, Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie Republicată cu modificări, definește violența în familie ca fiind *“orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare ori de apărare, manifestată fizic sau verbal, săvârșită de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă ori poate cauza un prejudiciu sau suferințe fizice, psihice, sexuale, emoționale ori psihologice, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate”*.

Este victimă a violenței în familie persoana care este împiedicată să-și exercite drepturile și libertățile fundamentale. Victima violenței în familie are dreptul la: respectarea personalității, demnității și a vieții sale private; informarea cu privire la exercitarea drepturilor sale; protecție specială, adecvată situației și nevoilor sale; servicii de consiliere, reabilitare, reintegrare socială, precum și la asistență medicală gratuită, în condițiile legii; consiliere și asistență juridică gratuită, în condițiile legii.

2. CE DREPTURI ARE VICTIMA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE?

Drepturile unei victime a violenței în familie sunt cele prevăzute în Legea 217 din 2003 Republicată cu modificări și completări (2015), coroborate cu cele prevăzute în Legea 211 din 2004 cu modificări, privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor. Acestea sunt:

- **Dreptul la respectarea personalității, demnității și a vieții sale private.** Toate persoanele funcționari publici, funcționari publici cu statut special, magistrați, specialiști din serviciile publice sau private vor acționa numai conform cu deciziile luate de victimă, vor utiliza numai informația pusă la dispoziție de către victimă și vor respecta nevoile specifice individuale ale acesteia. Orice informație primită de la victimă pe parcursul furnizării de informații sau de servicii este **confidențială** la fel ca și datele personale ale acesteia.
- **Dreptul la informare.** Organele judiciare au obligația de a încunoștiința victimele infracțiunilor cu privire la drepturile lor de îndată ce victima solicită ajutor. Informarea trebuie să fie făcută într-o limbă pe care victima să o înțeleagă. Informațiile privind drepturile sale pot fi obținute de către victima violenței în familie și de la telefonul unic 0800 500 333. Autoritățile administrației publice centrale și locale *„au obligația să ia măsurile necesare pentru prevenirea violenței în familie și pentru preîntâmpinarea unor situații de încălcare repetată a drepturilor fundamentale ale victimelor violenței în familie”*. Totodată, acestea trebuie să informeze victimele cu privire la:
 - organul de urmărire penală la care pot depune plângere
 - dreptul la asistență juridică și instituția unde se pot adresa pentru exercitarea acestui drept
 - condițiile și procedura pentru acordarea asistenței juridice gratuite

- instituțiile și organizațiile neguvernamentale (ONG) care asigură consiliere psihologică și asistență sau chiar protecție a victimei
 - procedura de acordare a compensațiilor financiare de către stat
- **Dreptul la consiliere psihologică gratuită.** Acest tip de consiliere poate fi oferit gratuit de către furnizorii de servicii autorizați publici sau privați. Furnizorii publici (Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, Direcțiile de Asistență Socială de pe lângă primării sau Serviciile Publice de Asistență Socială care sunt servicii locale) iau în considerare uneori legea 211 din 2004 și acordă consiliere gratuită numai după sesizarea de către victimă a organelor de urmărire penală sau a instanței de judecată cu privire la săvârșirea infracțiunii. Furnizorii de servicii pentru victimele violenței în familie, furnizori care sunt organizații nonguvernamentale, nu solicită astfel de dovezi.
- **Dreptul la protecție specială, adecvată situației și nevoilor sale.** Victimele violenței domestice pot beneficia de un ordin de protecție prin care agresorului i se interzice să se apropie de ele. Acest ordin de protecție se obține printr-o cerere cu care se investește instanța civilă prin procedura descrisă în capitolul "CE POȚI FACE?"
- **Dreptul la asistență juridică gratuită.** Atât în legea 211 din 2004, cât și în legea 217 din 2003 se prevede că victimele au dreptul la asistență juridică gratuită numai dacă au sesizat organele de urmărire penală sau instanța de judecată în termen de 60 de zile de la data săvârșirii infracțiunii și dacă venitul lunar pe membru de familie al victimei este cel mult egal cu salariul de bază minim brut pe țară stabilit pentru anul în care victima a formulat cererea de asistență juridică gratuită. Asistența juridică gratuită înseamnă explicarea legislației și a depturilor în detaliu, ajutor pentru întocmirea actelor pentru instanță, reprezentare în instanță. Modalitatea de obținere a asistenței juridice gratuite este descrisă în secțiunea "CE POȚI FACE?"
- **Dreptul la alte servicii.** Pentru victimele violenței în familie sunt disponibile gratuit și alte servicii specifice prevăzute de Legea 217 din 2003. Prin aceasta se prevăd servicii de tip adăpost, consiliere socială sau psihologică, suport pentru organizarea unui nou mod de trai fără violență.
- Adăpostul destinat găzduirii victimelor violenței este o locuință /casă protejată care funcționează ca serviciu social de sine stătător sau ca anexă a altor centre de furnizare a unor servicii sociale cu precădere pentru femeile expuse riscului de agresiune, aflate în situație de violență în cadrul familial. Aici pot fi găzduite mai multe femei sau femei împreună cu copiii lor. Adăpostul este un refugiu temporar. Scopul acestuia este să ofere un spațiu stabil și sigur de cazare temporară pentru femei (cu sau fără copii), unde acestea/aceștia să primească și sprijin profesional pentru a ieși din situația de abuz domestic - amenințare cu punere în pericol a integrității fizice sau a vieții, bătăi cu urmări grave, alte situații de gravitate maximă, pentru a depăși consecințele psihologice ale unei astfel de experiențe, precum și pentru găsirea unor alternative funcționale care să le ajute să organizeze viața lor și a copiilor atunci când este cazul,

după perioada refugiuului. Adăposturile pot fi pentru urgențe sau pentru perioade mai lungi de refugiu până la 6 – 9 luni.

- Consilierea socială și consilierea psihologică, suportul pentru a găsi soluțiile cele mai potrivite pentru rezolvarea situației de violență în familie sunt servicii care se furnizează fie în adăpost, fie în cadrul unor centre de zi unde victimele nu sunt cazate și unde vin conform programului pentru întâlnirile cu specialiștii.
- Asistența medicală gratuită de urgență este un drept general al cetățenilor rezidenți în România care este foarte important pentru victimele violenței în familie și se recomandă ca imediat după ce au suferit o violență din partea agresorului victimele să se prezinte la o unitate de primiri urgențe sau la un centru de primiri urgențe. Pașii următori după vizita la urgență sunt descriși în secțiunea "CE POȚI FACE?"

Găsiți lista furnizorilor de servicii disponibile în secțiunea „CUI TE POȚI ADRESA?”

- **Dreptul la compensații financiare.** Prin lege au dreptul la compensații financiare victimele violenței în familie asupra cărora a fost săvârșită o **tentativă** la infracțiunile de omor și omor calificat, prevăzute la art. 188 și 189 din Codul penal, o infracțiune de vătămare corporală, prevăzută la art. 194 din Codul penal, o infracțiune intenționată care a avut ca urmare vătămarea corporală a victimei, o infracțiune de viol și agresiune sexuală, prevăzute la art. 218 - 220 din Codul penal, o infracțiune de trafic de persoane prevăzută la art. 210 și 211 din Codul penal. Compensațiile financiare se pot primi de la persoana condamnată sau, în condițiile prevăzute de lege, de la bugetul de stat (trebuie citite cu atenție articolele 21 – 34 din lege).

3. CE ÎNSEAMNĂ ÎN ACCEPȚIUNEA LEGII "MEMBRU DE FAMILIE"?

Legea definește sintagma "membru de familie" ca fiind "ascendenți și descendenți, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude; soțul/soția și/sau fostul soț/fosta soție; persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc; tutorele sau altă persoană care exercită în fapt ori în drept drepturile față de persoana copilului; reprezentantul legal sau altă persoană care îngrijește persoana cu boală psihică, dizabilitate intelectuală ori handicap fizic, cu excepția celor care îndeplinesc aceste atribuții în exercitarea sarcinilor profesionale".

4. SUB CE FORME SE MANIFESTĂ VIOLENȚA ÎN FAMILIE?

Violența fizică este cea mai vizibilă formă, totuși ea nu este singura formă de abuz pe care un agresor o poate exercita asupra victimei. Violența fizică poate fi manifestată de exemplu prin: palme și bătaii, lovituri și răniri, arsuri, mușcături, fracturi, ștrangulări, sechestrări, omor (sau tentativa). **Victimele camuflează adesea relele tratamente fizice și declară că au suferit accidente.**

Legea specială mai prevede și următoarele tipuri de violență:

- a. **Violența economică** face referire la activitățile economice și se exercită mai ales prin următoarele comportamente: controlul cheltuielilor exclusiv de către agresor, refuzul agresorului de a contribui proporțional cu resursele deținute la nevoile casnice, însușirea

de către agresor a banilor și a bunurilor victimei, exploatare profesională. ***Cu cât persoana este mai izolată și mai dependentă financiar, cu atât mai mult devine vulnerabilă în fața celorlalte forme de violență.***

- b. Violența psihologică** constă în subminarea încrederii în sine, a identității personale și a forței de viață. Este exercitată mai ales prin intermediul comportamentelor de: dispreț, denigrare, umilire, șantaj, amenințări, control și supunere după propria voință a agresorului, izolare, îngrădirea libertății, hărțuire, atentare la entuziasmul și energia celuilalt, maltratarea animalelor. ***Violența psihologică poate duce la o poziție de influență a agresorului asupra victimei.***
- c. Violența verbală** amplifică violența psihologică și constă, de exemplu, în: bătaie de joc, insulte, strigăte, urlete, ordine impuse în mod brutal.
- d. Violența sexuală** constă în dominarea intimității victimei. Aceasta cuprinde în primul rând următoarele acte: constrângere în ceea ce privește contactele sau practicile sexuale nedorite (prin metoda șantajului, hărțuirii, intimidării etc), viol marital (sau tentativa), impunerea de relații sexuale cu terți.
- e. Violența socială** poate apărea prin limitarea de către agresor a contactului cu familia, interdicția de a avea prieteni și de a fi vizitată, închiderea în casă sau interzicerea accesului în locuință ca formă de pedeapsă, limitarea accesului la informație (telefon, mass-media), verificarea telefonului, atitudine dură/nepotrivită sau de suspiciune față de cunoștii victimei etc.
- f. Violența spirituală** se manifestă prin ridiculizarea credințelor religioase, interdicția de a merge la biserică, folosirea principiilor biblice ale victimei pentru satisfacerea nevoilor partenerului abuziv, folosirea religiei pentru justificarea abuzului, impunerea de a adera la o altă religie decât cea dorită de victimă.

5. CARE SUNT CONSECINȚELE VIOLENȚEI?

Dacă violențele fizice și sexuale grave sunt, în mod clar, percepute ca atingeri la integritatea persoanelor, celelalte forme de violență, fiind mai subtile, sunt mai dificil de identificat, detectat și de dovedit.

Repetarea faptelor - aparent neimportante atunci când sunt privite izolat - generează atingere integrității fizice a persoanei.

Violența subminează încrederea în sine, distruge bunăstarea și degradează sănătatea. De asemenea antrenează probleme psihologice și psihice precum stresul, anxietatea, depresia, insomnia, dureri de cap, de stomac sau de spate, oboseală cronică, etc.

Consecințele violenței în familie asupra copiilor

Copiii nu sunt niciodată cruțați de violența care domnește în familia lor. Fie că sunt martori direcți, fie indirecti, aceștia suferă, sunt fragilizați și pot fi predispuși la tulburări emoționale (stări de insecuritate, angoasă, culpabilizare), tulburări de somn sau de alimentație, dificultăți de învățare sau relaționare.

Adesea, aceștia și-ar dori să poată interveni și uneori riscă să își atribuie un rol protector prea mare pentru vârsta lor. Sunt animați de sentimente contradictorii și nu pot denunța violența, fiind prinși în loialitățile conflictuale pentru părinții lor.

Ei riscă, de asemenea, să dezvolte un înalt nivel de toleranță la violență.

6. CINE ESTE RESPONSABIL PENTRU CE?

Responsabilitatea fiecărui act de violență psihologică, fizică, sexuală, spirituală, economică sau socială revine persoanei care îl exercită, oricare ar fi motivele invocate. Nu atitudinea sau acțiunile celuilalt fac ca agresorul să fie violent, ci propria decizie de a folosi violența ca pe o formă de pedeapsă. Această decizie îi aparține și nu are nici o scuză. Comportamentele celuilalt nu pot fi considerate în niciun caz drept cauză a violenței, ci cel mult ca element declanșator.

Situațiile următoare constituie elemente declanșatoare frecvente: o acumulare de frustrări, un dezacord sau un conflict, un refuz al celuilalt de a se supune nevoilor sau dorințelor agresorului, o dorință de independență, autonomie din partea celuilalt, o dorință de separare sau un refuz de contact după o despărțire. Dar asemenea contexte pot oferi elemente declanșatoare pentru violență numai datorită așteptărilor nepotrivite ale unei persoane de la partener sau parteneră, datorită dorinței acelei persoane ca partenera să fie supusă și să îi îndeplinească dorințele și nevoile fără să mai țină cont de propria persoană.

Atunci când persoana autoare a violenței caută justificări în comportamentul victimei, tinde să se sustragă responsabilității. Agresorul poate mereu alege să părăsească un loc, mai degrabă decât să acționeze violent.

Violența împotriva persoanei este o infracțiune. Pentru agresor, însă, legea comună nu are nici o importanță, el consideră că propria sa lege este mai presus de codul penal. Totodată el este protejat de credințele și convingerile tradiționale care afirmă că bărbatul are permisiunea de a fi violent cu femeia în căsătorie. Dar în societatea contemporană niciodată violența în familie nu este scuzabilă.

Dacă, așa cum am subliniat mai sus, victima nu este responsabilă pentru violența exercitată de către partener, este în schimb responsabilă pentru asigurarea propriei siguranțe și a siguranței copiilor. Ea este cea care ar trebui să se protejeze și să întrerupă relația cu agresorul sau să solicite ajutor dacă nu este în măsură să se protejeze singură, ceea ce este cazul în mod frecvent (mai ales din cauza fricii și a efectelor secundare grave ale stării de frică îndelungate).

CE POȚI FACE?

Victima violenței în familie care s-a decis să solicite ajutor structurilor de intervenție și suport existente poate avea o serie de nevoi ce trebuie evaluate corect. Acestea sunt:

- **Siguranță** – agresorul trebuie să nu mai aibă posibilitatea de a lua legătura cu victima
- **Locuire** – victima are nevoie să locuiască separat de agresor, ceea ce poate să însemne să stea într-un adăpost, sau la cineva rudă sau cunoscut, sau cu chirie
- **Sănătate** – de cele mai multe ori sănătatea victimei este degradată ca urmare a abuzurilor de aceea ea are nevoie de atenție și de intervenție medicală specializată
- **Informare** – pentru a lua deciziile cele mai bune pentru sine și copii, dacă este cazul, victima trebuie să aibă informații corecte, complete și să le primească la timp
- **Independență economică** – victima are nevoie să se angajeze și să câștige suficient pentru a trăi independent

- **Formare, inclusiv studii** – uneori victima are nevoie să se califice, să se recalifice sau să-și completeze studiile pentru a obține un serviciu mai bine plătit
- **Copii** – multe dintre victime au copii și au nevoie de ajutor pentru întreținerea și educația acestora pe tot parcursul perioadei în care ele însele se îngrijesc pentru a redeveni puternice
- **Clarificarea relației cu agresorul sub aspectul legii** – victimele pot ajunge la concluzia că singura soluție la violență este divorțul

1. CARE SUNT SERVICIILE ȘI INSTITUȚIILE LA CARE POATE APELA O PERSOANĂ CARE ESTE VICTIMA AGRESIUNILOR ÎN FAMILIE?

a. Poliția

- Dacă victima este lovită sau simte că va fi lovită poate apela la 112. Trebuie să transmită operatorului de la 112 clar că este atacată de cineva din familie. Atunci când poliția ajunge la domiciliu trebuie să permită intrarea agentului sau agenților de poliție în domiciliu. Trebuie să stea de vorbă cu agentul sau agenții de poliție. **ATENȚIE!** Agresorul nu va fi condus la secția de poliție dacă victima nu este în stare foarte gravă! Victima poate solicita să fie dusă la un serviciu de tip centru de primire de urgență. **ATENȚIE!** Nu toate orașele sau județele au un astfel de centru! Dacă agresorul o lovește din nou după plecarea agenților din domiciliu, victima trebuie să sune din nou la 112.
- După intervenția poliției sau chiar fără intervenția poliției victima se poate hotărî să depună plângere penală împotriva agresorului. Pentru aceasta trebuie să meargă la secția de poliție de care aparține cu domiciliul din cartea de identitate. Pentru a depune plângere victima trebuie să aibă cel puțin un certificat medico-legal care să ateste că a fost lovită de agresor. Dacă depune plângere după ce poliția a făcut o constatare că a avut loc violență în familie va fi mai ușor de dovedit agresiunea.
- Agenții de poliție au obligația conform legii de a oferi victimelor informația corectă și completă cu privire la drepturile lor. Victima trebuie să înțeleagă informația care i se dă.

b. Sistemul de sănătate

- Imediat după agresiunea suferită de victimă, ea trebuie să se prezinte la o unitate de primiri urgențe sau la un centru de primiri urgențe. Uneori victimele au impresia că nu au decât o contuzie sau o rană superficială dar ele pot avea afecțiuni interne pentru care este nevoie de un consult medical. În plus acest consult de urgență este gratuit. Dacă victima merge mai întâi la unitatea de medicină legală și de acolo este îndrumată la spital, consultația la spital nu va mai fi gratuită.
- Scrisoarea medicală pe care victima o poate primi de la spital este de ajutor la obținerea certificatului medico-legal.

c. Servicii sociale de suport pentru victimele violenței în familie

- Victima poate să se adreseze pentru consiliere și suport, pentru consiliere psihologică și pentru informații la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului

care se găsesc în fiecare reședință de județ, la direcțiile de asistență socială de pe lângă primării sau la sistemul public de asistență socială. Informația privind unitățile prin care se acordă servicii victimelor violenței în familie poate fi găsită în general la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului localizate în fiecare reședință de județ, la secțiile de poliție, la primării. Serviciile care oferă asistență și suport pentru victimele violenței în familie pot fi publice sau private, respectiv servicii oferite de organizații nonguvernamentale. Informațiile despre aceste servicii se găsesc în aceleași surse. Victima poate să se adreseze acestor servicii indiferent dacă a solicitat intervenția poliției la 112, indiferent dacă a depus plângere penală împotriva agresorului sau nu. Primul pas la aceste servicii este realizarea unei evaluări. În funcție de situația particulară a fiecăreia dintre victime se pot propune diverse acțiuni. Victima este singura care decide ce urmează să facă.

- ii. Victima poate solicita explicit de la unul dintre serviciile de consiliere să fie cazată într-un adăpost (centru de primire în regim de urgență, apoi centru de recuperare). În acest scop va fi evaluată și acceptată dacă va corespunde anumitor criterii. Criteriile diferă de la o instituție la alta și pot fi aflate doar direct.
- iii. Victima poate solicita ajutor de la un psiholog care are cabinet individual de unde va fi pusă în legătură cu alte servicii de suport.
- iv. Victima poate apela la un cabinet de avocatură pentru îndrumare. De cele mai multe ori este bine ca victima să se adreseze și altor servicii de suport dintre cele enumerate mai sus. Avocații pot lua cel mai adesea două direcții de acțiune: cererea unui ordin de protecție și acțiunea de divorț.

d. Instanțe de judecată și parchete

- i. Victima se poate adresa direct instanțelor de judecată cu cererea de emiteră a unui ordin de protecție și parchetelor cu o plângere penală.

Precizare: deocamdată la noi în țară nu se fac sesizări din oficiu ale cazurilor de violență în familie pentru victime adulte. Cu alte cuvinte dacă un specialist de la spital, de la cabinetul de familie, de la o unitate de medicină legală, de la unitatea de primiri urgențe, din serviciile sociale sau de la școală sesizează că o persoană a fost victima unui abuz sau a unei agresiuni în familie poliția nu cercetează cazul. Poliția începe cercetările numai atunci când victima depune plângere penală.

2. CE TREBUIE SĂ FACĂ O VICTIMĂ CÂND CONȘTIENTIZEAZĂ CĂ ASUPRA EI SE EXERCITĂ VIOLENȚE FIZICE, PSIHICE, SEXUALE, EMOȚIONALE ORI PSIHOLOGICE, ECONOMICE, RELIGIOASE DE CĂTRE UN MEMBRU AL FAMILIEI?

Victima trebuie să își procure probe pentru dovedirea actelor de violență.

Victima are ca instrument de apărare **ORDINUL DE PROTECȚIE**, care:

- se emite la cererea victimei de către instanța de judecată
- se emite în regim de urgență – în maxim 72 ore de la depunerea cererii la instanța de judecată

- este scutit de taxă de timbru
- se emite pe o durată de maxim 6 luni
- este executoriu și se pune în aplicare de îndată de către organele de poliție
- dacă pericolul persistă, victima poate solicita un nou ordin de protecție având nevoie de probe cu privire la continuarea actelor de violență

Încălcarea ordinului de protecție constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an. Împăcarea părților (ca urmare a retragerii plângerii penale) înlătură răspunderea penală. Ca urmare, atunci când victima își retrage plângerea, agresorul știe că are putere absolută asupra ei.

Ordinul de protecție este un instrument legislativ prevăzut de Legea 217/2013 republicată, cu modificări și are ca scop protejarea persoanei a cărei viață, integritate fizică sau psihică ori libertate este pusă în pericol printr-un act de violență din partea unui membru al familiei. Efectul ordinului de protecție trebuie să fie înlăturarea stării de pericol. Prin ordinul de protecție instanța poate să dispună, cu caracter provizoriu, una ori mai multe măsuri - obligații sau interdicții - dintre următoarele:

- evacuarea temporară a agresorului din locuința familiei, indiferent dacă acesta este titularul dreptului de proprietate;
- reintegrarea victimei și, după caz, a copiilor, în locuința familiei;
- limitarea dreptului de folosință al agresorului numai asupra unei părți a locuinței comune atunci când aceasta poate fi astfel partajată încât agresorul să nu vină în contact cu victima;
- obligarea agresorului la păstrarea unei distanțe minime determinate față de victimă, față de copiii acesteia sau față de alte rude ale acesteia ori față de reședința, locul de muncă sau unitatea de învățământ a persoanei protejate;
- interdicția pentru agresor de a se deplasa în anumite localități sau zone determinate pe care persoana protejată le frecventează ori le vizitează periodic;
- interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima;
- obligarea agresorului de a preda poliției armele deținute;
- încredințarea copiilor minori sau stabilirea reședinței acestora.

Prin aceeași hotărâre, instanța poate dispune și suportarea de către agresor a chiriei și/sau a întreținerii pentru locuința temporară unde victima, copiii minori sau alți membri de familie locuiesc ori urmează să locuiască din cauza imposibilității de a rămâne în locuința familială.

De asemeni, pe lângă oricare dintre măsurile de mai sus, instanța poate dispune și obligarea agresorului de a urma consiliere psihologică, psihoterapie sau poate recomanda luarea unor măsuri de control, efectuarea unui tratament ori a unor forme de îngrijire, în special în scopul dezintoxicării.

3. CARE POT FI PROBELE PE CARE VICTIMA AR TREBUI SĂ LE PREZINTE INSTANȚEI DE JUDECATĂ PENTRU A PUTEA OBTINE UN ORDIN DE PROTECȚIE?

Probe pot fi :

1. Înscrisuri:

Pentru dovedirea actelor de violență la care a fost supusă victima, trebuie să prezinte instanței mai multe probe, cum ar fi:

- *Acte medicale* din care să reiasă că a suferit traume fizice (certificat medico-legal, expertiză medico-legală, alte documente emise de unități spitalicești);
- Dovada înregistrării plângerilor penale la Poliție (*numărul de înregistrare*) sau la Parchetul de pe lângă Judecătoria unde are domiciliul/reședința sau unde s-au petrecut faptele de violență;
- *Sesizări înregistrate la Direcția de Asistență Socială și Protecția Copilului* în vederea semnalării situațiilor abuzive, neglijării la care au fost supuși minorii;
- *Mesaje* (sms-uri sau e-mail-uri) trimise de către agresor din care reiese starea de conflict, amenințări, afirmații cu scopul de șantaj, limbaj vulgar, injurii, hărțuire etc (transpuse pe suport de hârtie);
- *Înregistrări audio* stocate pe un CD sau transcrise de firme autorizate relevante;
- *Înscrisuri emise de bănci* și nu numai din care rezultă că agresorul și-a restricționat sau limitat accesul la orice formă de venit a familiei;
- *Înscrisuri din care rezultă că agresorul nu mai contribuie la cheltuielile familiei și/sau la întreținerea minorilor*;
- *Înscrisuri din care rezultă că agresorul utilizează veniturile familiei la jocurile de noroc, pariuri sportive sau droguri*;
- Raport sau fișă de evaluare psihologică ori psihiatrică din care rezultă traumele psihice suferite de victimă și/sau minori și eventualele tratamente urmate;
- *Înscrisuri medicale care atestă eventuale afecțiuni psihice ale agresorului*;
- *Dovada existenței unei condamnări* sau sancțiuni cu amendă aplicate agresorului pentru alte acte de violență sau alte infracțiuni sau contravenții.
- *Martori* care pot să ateste existența unor acte de violență, persoane care au fost de față când s-au exercitat acte de abuz fizic, verbal, amenințări, persoane care cunosc îndeaproape situația familială, care au sprijinit victima în rezolvarea problemelor cu agresorul sau care au văzut-o lovită. Nu toate instanțele de judecată încuviințează să fie audiați martori rude ale victimei. Atenție descendenții indiferent de vârstă(ex. copii, nepoți) nu pot fi audiați ca martori.

4. CUI TREBUIE SĂ SE ADRESEZE VICTIMA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE?

Dacă victima poate dovedi existența unor acte de violență, se poate adresa unui ONG, Direcțiilor de asistență socială, unui avocat, poliției sau direct instanței de judecată.

Victima va completa formularul tip pentru cererea de emitere a ordinului de protecție. Instanța, în funcție de probele administrate, va respinge sau va admite în tot sau în parte solicitările cerute de victimă.

5. UNDE SE POATE DEPUNE CEREREA PENTRU EMITEREA UNUI ORDIN DE PROTECȚIE?

Cererea pentru emiterea ordinului de protecție se depune la judecătoria de pe raza teritorială în care își are domiciliul sau reședința victima, chiar dacă locuiește la adresa respectivă fără forme legale.

6. CARE SUNT TAXELE PENTRU OBTINEREA UNUI ORDIN DE PROTECȚIE?

Pentru emiterea ordinului de protecție nu se plătește taxă de timbru. La cerere, victimei i se poate acorda asistență sau reprezentare prin avocat. În situația în care cererea privind emiterea ordinului de protecție este respinsă de către instanța de judecată, aceasta poate să oblige victima la plata cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul apărătorului pârâtului.

Dacă cererea privind ordinul de protecție este respinsă victima poate ataca cu apel hotărârea judecătorească în termen de 3 zile de la pronunțare dacă a fost cu citarea părților și de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor. Instanța de apel poate suspenda executarea până la judecarea apelului, dar numai cu plata unei cauțiuni al cărei quantum se va stabili de către aceasta.

7. CE SE ÎNTÂMPLĂ DUPĂ EMITEREA ORDINULUI DE PROTECȚIE?

După emitere, ordinul de protecție se comunică de către instanță: victimei, agresorului și, în maxim 5 ore de la emitere, organelor de poliție de la domiciliul victimei și al agresorului.

8. CINE PUNE ÎN EXECUTARE ORDINUL DE PROTECȚIE?

Ordinul de protecție se pune în executare după caz de către poliție. Pentru punerea în executare a ordinului de protecție, polițistul poate intra în locuința familiei și în orice anexă a acesteia, cu consimțământul persoanei protejate sau, în lipsă, al altui membru al familiei. Organele de poliție au îndatorirea să supravegheze modul în care se respectă hotărârea și să sesizeze organul de urmărire penală în caz de sustragere de la executare.

9. CE POATE FACE VICTIMA ÎN CAZUL ÎN CARE AGRESORUL ÎNCĂLCĂ ORDINUL DE PROTECȚIE?

În cazul în care agresorul încalcă ordinul de protecție, victima trebuie să apeleze serviciul de urgență 112 și să menționeze că este beneficiara unui ordin de protecție pe care agresorul l-a încălcat. În această situație intervenția organelor de poliție este mult mai rapidă.

Victima trebuie să facă plângere penală pentru încălcarea ordinului de protecție întrucât este o probă în avantajul ei pentru obținerea unui nou ordin de protecție.

10 CUM POATE SOLICITA VICTIMA UN NOU ORDIN DE PROTECȚIE?

Victima poate formula o nouă cerere pentru emiterea unui nou ordin de protecție, însă trebuie să facă dovada că primul ordin de protecție a fost încălcat sau că agresorul constituie încă un pericol pentru viața, integritatea sa fizică sau psihică. Procedura pentru obținerea unui nou ordin de protecție este similară cu cea pentru obținerea primului ordin de protecție.

11. CUM SE POATE PROTEJA VICTIMA PÂNĂ LA OBTINEREA ORDINULUI DE PROTECȚIE?

Aceasta se poate caza, împreună cu copiii minori, într-un adăpost /centru pentru victimele violenței în familie, la rude, prieteni, cunoștințe etc.

12. CE AR TREBUI SĂ FACĂ VICTIMA PENTRU PROTECȚIA EI ȘI PENTRU PREVENIREA RECIDIVEI?

Reducerea vulnerabilității față de violență

Pentru ca o femeie care trăiește într-o relație în care este abuzată și agresată de partener să își poată mobiliza resursele interioare, energia și abilitățile, pentru a se proteja și a-și pune viața pe un fâgaș non-violent, liberă și autonomă, are nevoie:

- să înțeleagă și să se convingă că a fost prinsă într-un proces de victimizare;
- să primească informație despre ce este violența în relație, despre tacticile abuzatorilor și să înțeleagă efectele și strategiile ei de supraviețuire;
- să-și reconstruiască încrederea în sine, în percepțiile și observațiile proprii.

Pentru a reduce pericolul în care trăiește zilnic victima poate, împreună cu un consilier de specialitate, să elaboreze un plan de siguranță.

Primul pas îl reprezintă analiza împreună pentru înțelegerea de către victimă a fenomenului prin câteva elemente de teorie: roata violenței, modalitățile de intimidare și constrângere, abuzul emoțional și violența economică, izolarea, precum și negarea și atribuirea vinei în exterior, blamarea sau folosirea copiilor. Foarte important este ca victima să se acomodeze cu noțiuni precum: egalitate și respect în relație, non-violență, parteneriat economic, atmosferă lipsită de amenințare, apreciere și respect, încredere, suport, onestitate și responsabilități egale față de copii și de sarcinile gospodărești, negociere și rezolvare de probleme ori situații de neînțelegere, dispută.

- Creșterea autonomiei femeii** vizează reducerea dependenței față de alții. Planul de siguranță se realizează numai de către victimă, deciziile din plan sunt ale ei.
- Găsirea unui spațiu în care femeia să fie în siguranță.** Unul din aspectele centrale care diferențiază violența în cuplu față de alte tipuri de violență asupra femeilor este dat de realitatea că locuința, domiciliul, este un loc nesigur. În acest caz ea va avea nevoie de un refugiu, care poate fi un **adăpost**, sau un alt spațiu în care poate fi primită în regim de urgență și unde i se asigură protecție.
- Pregătiri pentru plecare.** În cazul în care femeia ia decizia să plece din locuința comună, ea trebuie să includă în plan **măsurile de securizare** necesare: unde va pleca, cum va pleca, ce să ia cu ea (chei, bani, numere de telefon, documente, haine pentru ea și pentru copii), cum să-i pregătească pe copii, cum să se protejeze în continuare.
- Includerea copiilor în planul de securizare** - în ce măsură îi va informa pe copii despre deciziile ei, când este cazul să facă, când nu și alte aspecte legate de situația copiilor.
- Protecția legală** reprezintă o direcție esențială de acțiune în munca cu femeile victime ale violenței. Majoritatea solicitantelor de servicii doresc să afle care sunt posibilitățile de intervenție pe cale legală, astfel că e important să existe colaboratori juriști care să le ofere informația și consilierea necesară cât mai curând pentru a beneficia de anumite măsuri, precum un ordin de protecție, în timp util. În acest scop în planul de siguranță trebuie

incluse acțiuni ce vor asigura victima că are atunci când pleacă de acasă documentele necesare pentru ea și pentru copii. În foarte multe cazuri acestea sunt ascunse de agresor, așadar recuperarea lor va trebui gândită cu atenție.

f. Dezvoltarea unei rețele de sprijin.

Deoarece izolarea este o modalitate de control frecvent utilizată de către agresor, femeile abuzate nu au un anturaj protector sau o rețea socială satisfăcătoare, pentru multe dintre ele nici măcar familia nu le mai este alături. Astfel că devine important să se lucreze pentru formarea de noi relații sau restabilirea unor relații vechi care s-au întrerupt. Participarea la grupuri de sprijin poate fi importantă pentru ca să învețe că pot avea încredere în anumite persoane.

- g. Această primă fază - stabilirea securității fizice - poate să dureze în cazul abuzului cronic între luni și ani și există multe obstacole, frică de represalii, de stigmatizare socială, dependență emoțională de agresor, strategii de supraviețuire dăunătoare: autorânire, neglijență față de autoprotecție etc.. Efortul de ieșire în siguranță din relație se complică proporțional cu severitatea, durata și instalarea timpurie a abuzului.

Planurile de protecție, de sporire a securității fizice, se construiesc împreună cu femeia pentru situația concretă din momentul respectiv sau în perspectiva unei schimbări în baza unei decizii pe care o ia – de plecare, de reîntoarcere. Situațiile au fost grupate în 4 categorii (Albuquerque et al./Wiemann ed., 2013): criză – episod de violență; pregătire pentru plecare; după plecare, după ieșirea din relația violentă, când riscul este estimat ca fiind maxim. Diversele tipuri de situații și măsurile care se recomandă a fi luate sunt descrise nu numai în manualele de instruire pentru profesioniști, dar și în broșuri sau pliante, ori pe paginile de internet ale organizațiilor care lucrează cu victime sau pentru intervenție în violența domestică, în relații partenoriale, intime.

Câteva aspecte utile în ceea ce privește planurile de securizare pentru principalele tipuri de situații – exemple de măsuri ce pot fi luate:

A. Femeia locuiește încă cu partenerul, s-a întors în relație/la locuința comună

- Identificarea locurilor mai sigure din casă – spații largi, cu acces la ieșire.
- Identificarea locurilor periculoase – bucătăria, baia, pivnița – pentru evitarea lor în situații de criză, în timpul episodului de violență.
- Îndepărtarea, ascunderea/mutarea, armelor – dacă există în casă.
- Să vorbească despre situația ei cu persoane care ar putea să o ajute în timpul unui nou episod de violență: pot stabili un cod de urgență – bătăi în calorifer, un gest, un obiect afișat la fereastră etc. Care să însemne că acestea trebuie să sune la 112, sau să intervină.
- Memorarea numerelor de telefon ale persoanelor de sprijin.
- Pregătirea unor căi de fugă dacă va fi posibil, solicitare de ajutor – la vecini, la un telefon sau un loc public.
- Unde poate să se refugieze dacă va reuși să iasă din casă, să fugă. Scrise adresele și numerele de telefon.

B. Femeia se pregătește să plece

- Cum și când poate să plece în siguranță? Are un mijloc de transport? Bani? Un loc unde să meargă?
- Se simte confortabil apelând la poliție atunci când are nevoie de ea?
- Cui îi va spune (sau cui nu) despre plecarea ei?
- Cum poate ea și alții să prevină posibilitatea de a fi găsită de partenerul ei?
- În care sistem de protecție are ea încredere?
- Cum se va deplasa în siguranță la/de la locul de muncă sau școală sau când îi scoate pe copii de la școală?
- Ce resurse legale sau comunitare o vor ajuta să se simtă în siguranță? Să scrie adresele și numerele de telefon.
- Cunoaște numărul de telefon al adăpostului din oraș (în caz că există)?
- Ce fel de custodie sau măsuri de vizitare o fac să se simtă pe ea și pe copiii ei în siguranță?
- Are în vedere solicitarea unui ordin de protecție (în caz că este posibil)?

Victima este bine să aibă la îndemână următoarele în caz că trebuie să fugă:

- Buletin, pașaport, certificat de naștere (copie sau original)
- Certificatul de căsătorie, permisul de conducere și actele mașinii, alte acte importante
- Numărul contului de la bancă, cartea de credit, bani
- Cardul de sănătate, medicamente sau rețete
- Acte de divorț sau alte acte de la judecătoria, documente care să ateste violența care a fost exercitată asupra ei
- Numere de telefon și adrese ale unor familii, prieteni sau organizații din localitate
- Haine sau alte obiecte de confort pentru ea și copii
- Chei

C. Femeia locuiește singură (cu copiii) – fie că are ordin de protecție prin care partenerul a fost evacuat, fie a plecat și stă într-o altă locuință:

- Transmiterea noii adrese doar persoanelor de încredere.
- Schimbarea traseelor și locurilor frecventate anterior – magazine, ATM-uri, transport, locurile de joacă ale copiilor etc.
- Schimbarea încuietorilor de la uși și ferestre.
- Dacă este posibil, instalarea unui sistem de securitate: uși cu grilaj, încuietori mai sigure, sistem de alarmă, iluminare mai bună pe casa scărilor, în curte etc.
- Antrenarea copiilor pentru a nu lăsa în casă străini și a nu deschide ușa când sunt singuri acasă, pentru a ști și a fi capabili să sune la 112 pentru a chema poliția, sau familia ori persoane de încredere într-o situație periculoasă.
- Contactarea și informarea persoanelor care vin în contact cu sau îngrijesc copiii despre cine are dreptul să-i scoată de la școală după terminarea orelor și dezvoltarea de măsuri speciale pentru protecția copilului

- Schimbarea telefonului și numărului de telefon, verificarea apelurilor și ignorarea apelurilor cu numere ascunse; atenționarea victimei cu privire la posibilitățile de depistare a locației noi prin sisteme GPS ori fotografii, dezactivarea GPS-ului pe propriul telefon – atenție specială cu privire la rețelele de socializare și utilizarea internetului.

Srijin emoțional

Serviciile pentru femei pot oferi un cadru protejat pentru ca fiecare femeie:

- să vorbească despre experiențele ei: o femeie poate să aibă nevoie să povestească de multe ori aceleași evenimente, incidente de violență, pentru a înțelege ce i se întâmplă;
- să lucreze pe efectele violenței: există o multitudine de consecințe de scurtă și de lungă durată, cu care are nevoie să se ocupe, să le identifice și să prelucereze pentru a-și optimiza starea emoțională și funcționarea psihică și socială;
- să-și reclădească stima de sine;
- să reevalueze strategiile de supraviețuire;
- să reia controlul asupra propriei vieți.

Srijin și asistență practică

Serviciile specializate pentru victime pot fi solicitate să susțină în mod direct femeile în fața altor servicii și instituții. Sunt situații în care este necesar să se ofere clientelor srijin practic și asistare în demersurile pe care le fac. De exemplu:

- redactarea unor acte, documente, scrisori;
- contactarea unor instituții și stabilirea de întâlniri;
- însoțirea unei femeie cu nevoi speciale, cum ar fi un handicap, probleme de sănătate mentală, la servicii sociale care să-i ofere asistență specializată.

Poate să apară un moment în viața oricărei femei când este așa de istovită de experiența sa de violență domestică, încât este incapabilă să se mobilizeze pentru a face demersuri necesare pentru ea și copiii ei. Oricum, în ideea de a nu încuraja dependența, această formă de ajutor trebuie să se completeze cu alte forme de suport care să încurajeze femeia să-și construiască propriile abilități, să-și dezvolte stima de sine și să învețe să preia controlul asupra propriei vieți.

Pe de altă parte, pentru că resursele umane în serviciile sociale, fie generale sau specializate, sunt de regulă limitate, trebuie să decidem cât de mult din această muncă angajăm, cu atât mai mult cu cât este o muncă consumatoare de timp. Pentru fiecare caz se decide în concordanță cu nevoile concrete, exprimate sau recunoscute de clientă. E important să diferențiem între femeile care sunt capabile să dea un telefon, să scrie o scrisoare, să adune informația de care are nevoie, și cele care într-un anumit moment, din diferite motive, nu pot. Scopul principal este să încurajăm femeile să-și câștige independența și să facă lucruri pentru ele însele.

Pot să apară situații în care să fim solicitate să întocmim rapoarte despre cliente, prin care să le sprijinim să rezolve diferite probleme practice, ca de exemplu:

- rapoarte către instanțele civile sau penale
- declarații, scrisori de susținere pentru obținerea unei locuințe
- rapoarte către medicul de familie sau alți medici prin care să susținem cererile femeilor de a beneficia de tratament medical specializat
- rapoarte către Autoritățile Tutelare sau servicii de protecție a copilului

E o situație dificilă emoțional pentru o femeie ca persoane străine (chiar dacă sunt profesioniști sunt totuși străini) să aibă acces la detalii cu privire la experiența ei de violență domestică. Orice întâlnire cu solicitantele de servicii trebuie să fie reglementată și în acord cu principiul de confidențialitate; transpunerea în practică înseamnă informarea clienței despre conținutul, în special datele personale mai sensibile, cuprinse într-un raport sau orice alt document de referire spre o altă instituție sau un alt profesionist, înainte de a le trimite, astfel încât ea să poată indica dacă există ceva cu care nu este de acord să apară despre ea și situația ei. Vom negocia schimbările din raport cu ea dacă este posibil și vom purta conversațiile telefonice în prezența ei, ca să audă ceea ce se spune despre ea. Acest lucru este important dacă vrem să sprijinim (re)construirea încrederii și controlului personal.

Acest fragment este adaptat după lucrarea
Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare:
Manual pentru specialiști,
G. Dima (coord), I. F. Beldianu (coord), Editura de vest Timișoara, 2015,
cu permisiunea autorilor

Bibliografie

Albuquerque M. et al./Wiemann S. (ed.), 2013. *European Manual for Risk Assessment*. BUPNET GmbH Gottingen: e-maria.eu/wp-content/uploads/2013/004/Manual-latest-version-light-colours.pdf

Antal I., Bumbuluț S., 2001. *Ghid de intervenție în situații de violență domestică, suport de curs AFIV-ARTEMIS*

Perttu S., Kaselitz V., 2006. *Addressing Intimate Partner Violence*. Guidebook realised in the frame of DAPHNE Project 2005/6

Schechter S., Ganley A., 1995, *Domestic Violence – A National Curriculum for Family Preservation Practitioners*, Family Violence Prevention Fund, San Francisco, USA